

Nr 296.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredskapsstat för försvarsväsendet; given Stockholms slott den 23 maj 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

I anledning av propositionen nr 295 har 1940 års lagtima riksdag med skrivelse den 21 juni 1940 (nr 442) dels godkänt ett vid nämnda proposition fogat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41, dels ock bemyndigat Kungl. Maj:t att med iakttagande av vad i skrivelserna anförts fastställa beredskapsstaten eller viss del därav att lända till efter rättelse såsom förskottsstat samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande. Genom beslut den 21 juni 1940 fastställdes beredskapsstaten att lända till efter rättelse från och med den 1 juli 1940.

1940 års urtima riksdag har därefter i anledning av proposition nr 10 förklarat, att den sålunda fastställda förskottsstaten skulle äga fortsatt giltighet i oförändrad utformning (skrivelse nr 6). Förklaring av enahanda innehåll har slutligen i anledning av propositionen nr 3 avgivits av 1941 års riksdag, som tillika medgivit, att de å förskottsstaten under fjärde huvudtiteln för försvarsväsendet i allmänhet uppförda anslagen (G a och G b) finge fortsättningsvis i den utsträckning som funnes erforderlig utnyttjas för finansiering av med anslagen avsedda ändamål (skrivelse nr 133).

Enligt kungörelse den 21 februari 1941 angående beslutade ändringar i regeringsformen, riksdagsordningen och tryckfrihetsförordningen (nr 89) har Kungl. Maj:t med riksdagen i grundlagsenlig ordning beslutat att bland annat § 63 regeringsformen skall ha ändrad lydelse. Enligt paragrafen i dess i kungörelsen angivna lydelse skall varje lagtima riksdag, efter förslag av Konungen, i den ordning, som gäller för riksstatsens reglering, antaga beredskapsstat för försvarsväsendet, upptagande de särskilda anslag, som vid krigsfara eller krig, vari riket befinner sig, erfordras för upprätthållande av dess fred och oberoende. Konungen må under tid, då riksdag ej är samlad, eller inom tio dagar från dess öppnande efter rådplägning med utrikesnämnden fastställa förskottsstat, upptagande anslag, som uppförts å beredskapsstaten.

I enlighet med det nya grundlagsstadgandet och på sätt under föregående år varit fallet torde förslag om beredskapsstat nu böra föreläggas riksdagen. Den i praxis framvuxna tekniska utformningen av beredskapsstaten torde därvid kunna följas med vissa justeringar av anslagsbeteckningarna i anledning av beslutade förändringar i fjärde huvudtiteln uppställning; övergångsvis torde den äldre nomenklaturen få angivas inom parentes.

Den nu gällande förskottsstaten upptager förskottsanslag för löpande utgifter under fjärde huvudtiteln på sammanlagt 750 miljoner kronor. Beloppet har visat sig relativt väl motsvara föreliggande behov. Jag erinrar, att jämnt detta belopp visat sig erforderligt för reglering av de från förskottsanslag bestridda löpande utgifterna under innevarande budgetår. Summan fördelar sig i gällande förskottsstat på följande sätt:

lantförsvaret	500	miljoner kronor
sjöförsvaret	150	» »
flygvapnet	50	» »
försvarsväsendet i allmänhet	50	» »

Med ledning av vunna erfarenheter föreslår jag efter samråd med chefen för försvarsdepartementet att anslaget till lantförsvaret bibehålles oförändrat, att anslagen till sjöförsvaret och flygvapnet reduceras till hälften samt att anslaget till försvarsväsendet i allmänhet, å vilket bl. a. familjebidragen avföras, fördubblas.

För engångsutgifter under fjärde huvudtiteln är å gällande förskottsstat uppfört ett belopp av 400 miljoner kronor. Motsvarande regleringsanslag för

innevarande budgetår uppgår till 620 miljoner kronor. Som i annat sammanhang påpekas, komma myndigheterna med ett regleringsanslag av denna omfattning, vilket avser blott utbetalningar under detta budgetår, att under nästa budgetår för engångsutgifter i anledning av redan beslutade anvisningar och bemyndiganden disponera omkring 535 miljoner kronor. Sistnämnda belopp måste preliminärt avföras å här ifrågavarande förskottsanslag. Då detta därjämte måste bereda utrymme för viss ytterligare materielanskaffning m. m. torde det böra uppföras med ett till 800 miljoner kronor förhöjt belopp.

Övriga förskottsanslag torde kunna uppföras med samma belopp som i gällande förskottsstat. Under sjunde huvudtiteln bör alltså upptagas ett anslag till förstärkning av den civila administrationen m. m. på 5 miljoner kronor och ett anslag till engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m. på 10 miljoner kronor. För allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder bör under elfte huvudtiteln uppföras ett anslag på 20 miljoner kronor. Under fonden för förlag till statsverket böra upptagas två anslag å vardera 10 miljoner kronor.

I samband med att 1940 års lagtima riksdag meddelade beslut om beredskapsstaten för försvarsväsendet för budgetåret 1940/41, bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att omedelbart fastställa denna stat såsom förskottsstat. Enligt vad i riksdagsskrivelsen i ärendet uttalades, skulle dock förskottsstaten lända till efterrättelse först från och med ingången av budgetåret 1940/41. Såsom framhållits i propositionen nr 10: 1940 U, vilken icke i denna del förantlett något riksdagens uttalande, torde riksdagen ha avsett att medgiva omedelbara utgiftsbeslut med stöd av den nya förskottsfullmakten men ansett, att av besluten föranledda utbetalningar borde regleras mot förskottsstaten först efter budgetårsskiftet. Utan ifrågavarande bemyndigande hade man tvungits att belasta de slutliga regleringsanslagen för den äldre förskottsstaten även med sådana utbetalningar före budgetårsskiftet som återgingo på utgiftsbeslut fattade efter det att regleringsanslagen anvisats. En sådan disposition hade varit ägnad att minska värdet av riksdagens kontroll över anslagsberäkningen.

Gällande bestämmelser förutsätta, att Kungl. Maj:t, när riksdag är samlad, vid uppkommande behov inhämtar riksdagens bemyndigande att sätta beredskapsstaten i kraft såsom förskottsstat. Sådant bemyndigande torde i rådande läge av praktiska skäl böra inhämtas redan i detta sammanhang och erhålla samma innebörd som enligt vad här anförts tilldelades motsvarande beslut av 1940 års lagtima riksdag.

Hittills i princip gällande begränsningar i dispositionsrätten till anslagen böra bibehållas. Om en ändring härvidlag senare skulle visa sig erforderlig, torde förslag härom få i vanlig ordning föreläggas riksdagen.

En beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1941/42, upprättad i enlighet med det anförda, torde få såsom *bilaga* fogas vid detta protokoll.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Kungl. Maj:ts proposition nr 296.

dels godkänna det sålunda upprättade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1941/42,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med iakttagande av vad i det föregående anförts fastställa denna beredskapsstat eller viss del därav att lända till efter rättelse såsom förskottsstat från och med ingången av budgetåret 1941/42 samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande,

dels ock medgiva, att de i beredskapsstaten angivna anslagsbeloppen må överskridas, under förutsättning att Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall inom tjugo dagar sammanträda.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga.

**Beredskapsstat för försvarsväsendet för
budgetåret 1941/42.**

Driftbudgeten.

		Kronor
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>		
IV.	Försvarsdepartementet	1,500,000,000
VII.	Finansdepartementet	15,000,000
XI.	Folkhushållningsdepartementet.....	20,000,000
	Summa	1,535,000,000

Kapitalbudgeten.

		Kronor
<i>Kapitalinvestering:</i>		
VII.	Fonden för förlag till statsverket	20,000,000

Egentliga statsutgifter.**IV. Försvarsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
C. Försvarskrafterna.			
a	Arméns löpande utgifter (Da), <i>förslagsvis</i>	500,000,000	
b	Marinens löpande utgifter (Ea), <i>förslagsvis</i>	75,000,000	
c	Flygvapnets löpande utgifter (Fa), <i>förslagsvis</i>	25,000,000	
d	Engångsutgifter (Ga), <i>förslagsvis</i>	800,000,000	1,400,000,000
	Säger för försvarskrafterna		1,400,000,000
E. Diverse.			
a	Övriga utgifter (Gb), <i>förslagsvis</i>		100,000,000
	Summa		1,500,000,000

VII. Finansdepartementet.

		Kronor	Kronor
Allmänna utgifter för försvarsberedskap:			
a	Förstärkning av den civila administrationen m. m., <i>förslagsvis</i>	5,000,000	
b	Engångsanskaffning av materiel för civilbefolk- ningens skydd m. m., <i>förslagsvis</i>	10,000,000	15,000,000
	Summa		15,000,000

XI. Folkhushållningsdepartementet.

		Kronor	Kronor
a	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder, <i>förslagsvis</i>		20,000,000

Kapitalinvestering.**VII. Fonden för förlag till statsverket.**

		Kronor	Kronor
a	Kommunikationsverken, <i>förslagsvis</i>		10,000,000
b	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, <i>förslagsvis</i>		10,000,000
		Summa	20,000,000